

Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
Müəssisələr   n nümunəvi təlim standartı

 traf mühit işçisi

İngilis dilində adı: Environmental Worker

N: 9215-1-00003-01

Azərbaycan Respublikasının  m k və  halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M dafi nin İnkışafı” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı  r vəsində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” tərəfindən hazırlanmışdır.

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövrü fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

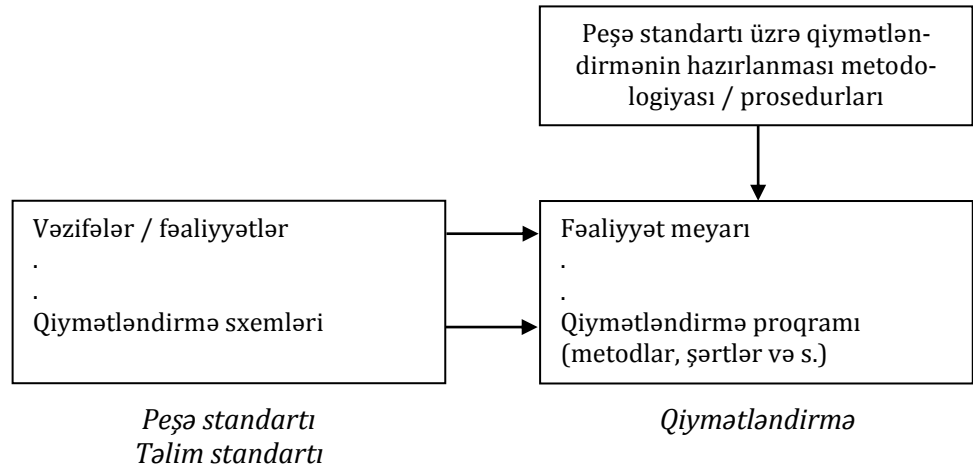
Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

	<p><i>Dördüncü bacarıq səviyyəsi</i></p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.</p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir.</p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.</p>
Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi səriştlər	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştlərə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştləri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştlər daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	<p>Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar.</p> <p>Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi;• Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, səriştlərin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi;• Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi;• Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən səriştlər testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
Informal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də səriştlərinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	<p>O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. Informal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.</p>
İş	<p>Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).</p>
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimullar adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İradə: fəaliyyət meylləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	<p>Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.</p>
Qiymətləndirmə metodu	<p>Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.</p>
Qiymətləndirmə paketi	<p>Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.</p>
Qiymətləndirmə sxemi	<p>Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həll etmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none">• İşəgötürmə;• Karyera yüksəlişi;• Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;• İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. <p>Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsəduyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirməsi; viii) Fərdi</p>

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştlər çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	<p>Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.</p> <p>ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq;• Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq;• Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. <p>O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.</p> <p>ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.</p>
Səriştə	<p>Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.</p> <p>İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhəfurlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir.</p> <p>Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.</p>
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	<p>1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.</p>
Təlim standartı	<p>İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri)</i> təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur:</p> <ul style="list-style-type: none">• istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması;• istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə;• peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	<p>İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.</p>

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri	8
A.1.3. Tabeçilik	9
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	9
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları	10
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı	10
A.3. Səriştələr haqqında	11
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	11
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	12
B.1. Fəaliyyət meyarları	12
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar	13
B.3. Qiymətləndirmə metodları	13
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi	13
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə	14
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	17
C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	18
C.1. Səriştələrin qısa təsviri	18
C.2. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat	21
C.2.1. Təlimin növləri	21
C.2.2. Təlimin istiqaməti	21
C.2.3. Əvvəlki təlimin tanınması	21
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı	22
ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı:	22
İstinadlar	23

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Ətraf mühit işçisi

Peşənin qısa təsviri

Yollar və axınlar boyu yaşıllıqların, sahillərin, bəndlərin, kanalların, kiçik və sıx meşəliklərin salınması və nəzarəti sahəsində bütün tələb olunan iş təlimatlarını yerinə yetirir. İşçi həmçinin yanğının qarşısının alınması və yanğınsöndürmə tədbirlərinin həyata keçirilməsində və digər təhlükəli hadisələri minimuma endirməkdə yardımçı olur.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	9215 (İxtisasız fəhlə, meşəçilik)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9215 (Labourer, forestry)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Hazırlanma tarixi:	Avqust, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Avqust, 2014-cü il

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- İş ictimai və kənar ərazilərdə, istənilən hava şəraitində və həftədə 5 gün icra oluna bilər;
- İş çirklili mühitdə həyata keçirilə və fiziki güc tələb edə bilər;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur.

A.1.3. TABEÇİLİK

Kimə tabedir: Sahə rəhbərləri və ya müştəri nümayəndəsi.

Kim ona tabedir: Yoxdur.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək. İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	☒
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq. Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq. Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək. Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək.	
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək). İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövri problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək. Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək. İşçilərə rəhbərlik etmək. Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək.	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Mürəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək. Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək. Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək. Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq. Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq. Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək.	

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- Kənd təsərrüfatı və ya tikinti sahəsində alternativ iş imkanları və ya digər yardımçı vəzifələrə yüksəlmək imkanı vardır.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

V.1. İşin planlaşdırılması və icrası:

- F.1.1. Gündəlik və dövri iş təlimatlarına əsasən işi planlaşdırmaq və həyata keçirmək;
- F.1.2. Xammalın və avadanlıqların satın alınması barədə rəhbərliyə təkliflər irəli sürmək;
- F.1.3. Toxum, bitki və gübrə kimi vasitələrin və avadanlıqların istifadəni planlaşdırmaq;
- F.1.4. Göstərişlərə əsasən pestisidlər hazırlamaq;
- F.1.5. Mövsümi işləri planlaşdırmaq.

V.2. Texniki nəzarət işləri:

- F.2.1. Əllə, əl alətləri və maşınlardan istifadə etməklə şitillər əkmək və ya köhnələrinin yerini dəyişmək;
- F.2.2. Əllə, əl alətləri və ya texniki maşınların köməyi ilə təyin edilmiş göstərişləri yerinə yetirmək;
- F.2.3. Qurğulara texniki nəzarət etmək və tələb olunan qaydada təchizat materiallarını ehtiyatda saxlamaq və ya daşımaq;
- F.2.4. Axın boyu sahələri təmizləmək, sahil və bəndlər qurmaq, irriqasiya (suvarma) sistemlərini işə salmaq;
- F.2.5. Sahə rəhbərinin göstərişi ilə divar və çəpərlər kimi torpağın möhkəmləndirilməsi metodlarını həyata keçirmək;
- F.2.6. Artıma nəzarət etmək və rəhbərliyi potensial məsələlər barədə məlumatlandırmaq;
- F.2.7. Daşqınlara, quraqlıq və şaxtaya qarşı hazırlıq tədbirləri həyata keçirmək;
- F.2.8. Yabani təbiəti müşahidə etmək və rəhbərliyə potensial sahələr təklif etmək;
- F.2.9. Cığırları, piknik sahələrini və dayanacaq sahələrini təmizləmək və nəzarət etmək;
- F.2.10. Avadanlıqları və alətləri işə salmaq, onlara texniki nəzarət etmək və təmizləmək;
- F.2.11. İctimai keçid və ictimai xəbərdarlıq işarələri qoymaq.

V.3. Əlavə fəaliyyətlər:

- F.3.1. Qurğuların və alətlərin sadə dövri yoxlanışını həyata keçirmək və zəruri dəyişiklikləri qeydə almaq;
- F.3.2. Yanğın əleyhinə, yanğınsöndürmə və digər təhlükələrin qarşısının alınması tədbirlərinin həyata keçirilməsində iştirak etmək;
- F.3.3. Təbiət hadisələri və çirklənmədən sonra təmizləmə və bərpa işlərində iştirak etmək;
- F.3.4. Rəhbərliyin tələblərinə əsasən materialları və avadanlıqları yükləmək, boşaltmaq və daşımaq;
- F.3.5. Tullantılı sahələrinin və zibilliklərin sadə təmizləmə işlərini həyata keçirmək;
- F.3.6. İctimai istifadəyə və nəzarətə yardım etmək.

V.4. Hesabat:

- F.4.1. Yabani təbiəti müşahidə etmək və rəhbərliyə hesabat vermək;
- F.4.2. Fəaliyyətləri qeydə almaq, rəhbərliyə yeniliklər təklif etmək və tövsiyələr vermək.

A.3. SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin ətraf mühit işçisi peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr ətraf mühit işçisi peşəsi üzrə müvafiq **təlim standartı**nda göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QİYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi ətraf mühit işçisi peşəsi üzrə müvafiq **peşə standartının qiymətləndirilməsində** öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Ətraf mühit işçisi

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Ətraf mühit işçiləri üçün qiymətləndirmə nümunəsi işlərin planlaşdırılması, texniki xidmət və digər müvafiq tapşırıqlar ilə əlaqədar tələb olunan bilik və bacarıqları müəyyən edir. Testə əməyin mühafizəsi üzrə suallar daxildir.

Hazırkı peşə üçün **tövsiyə edilən qiymətləndirmə metodları** aşağıdakılardır: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı testlər. Sözügedən peşə üçün qiymətləndirmə proqramının nümunəsi aşağıda verilmişdir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	9215 (İxtisasız fəhlə, meşəçilik)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9215 (Labourer, forestry)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	İyun, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar ölçülə bilən formada yazılmalıdır ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılmasında faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.4) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

V.1. İşin planlaşdırılması və icrası:

- F.1.1. Gündəlik və dövri iş təlimatlarına əsasən işi planlaşdırmaq və həyata keçirmək;
- F.1.2. Xammalın və avadanlıqların satın alınması barədə rəhbərliyə təkliflər irəli sürmək;
- F.1.3. Toxum, bitki və gübrə kimi vasitələrin və avadanlıqların istifadəni planlaşdırmaq;
- F.1.4. Göstərişlərə əsasən pestisidlər hazırlamaq;
- F.1.5. Mövsümi işləri planlaşdırmaq.

...

V.4. Hesabat:

- F.4.1. Yabani təbiəti müşahidə etmək və rəhbərliyə hesabat vermək;
- F.4.2. Fəaliyyətləri qeydə almaq, rəhbərliyə yeniliklər təklif etmək və tövsiyələr vermək.

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURSLAR

- a) Material və komponentlər: Gübrələr, həşəratlara qarşı dərman, pestisidlər, müxtəlif növ (30 növ) yarpaq, tumurcuq və qabıq növlərini
- b) Alət və avadanlıqlar: Gübrələr, həşəratlara qarşı dərmanlar və pestisidlərin tətbiq olunması üçün lazımi avadanlıqlar.
- c) İstehlak malları: ehtiyac yoxdur.

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin səriştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 1 saat.

İşlərin sayı: 2.

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

30% İşin planlaşdırılması və təşkil edilməsi:

Gündəlik və dövrü iş tapşırıqlarına uyğun olaraq hazırlamaq və planlaşdırmaq;
Alət və avadanlıqları istismar etmək, texniki xidmət göstərmək və təmizləmək;
Xammalın alınması barədə rəhbərliyə təkliflər vermək və müvafiq işləri həyata keçirmək;
Toxum və gübrələr kimi ayrılmış təchizat və vasitələrdən istifadə etmək;
Müvafiq maşınlar və ya əl alətləri vasitəsilə tinglər əkmək və ya köhnələrinin yerini dəyişmək;
Təlimatlara uyğun olaraq pestisidlərin növünü müəyyən etmək və hazırlamaq və səpmək;
Vəhşi təbiəti müşahidə etmək və rəhbərliyə hesabat vermək.

40% Texniki xidmət prosesi:

Əl alətlərinin və ya müvafiq maşınların köməkliyi ilə tələb olunan işləri yerinə yetirmək;
Avadanlıqlara texniki xidmət göstərmək və tələb olunduğu halda material təchizatını saxlamaq və ya nəql etmək;
Axınları təmizləmək, arxlara və bəndlərə texniki xidmət göstərmək və suvarma sistemlərini idarə etmək;
Prosesi monitorinq etmək və potensial problemlər barədə rəhbərliyə məlumat vermək;
Daşqınlara, quraqlığa və şaxtaya qarşı mövsümü tədbirlər həyata keçirmək;
Yabanı təbiəti qiymətləndirmək və yaranan problemlərlə bağlı rəhbərliyi məlumatlandırmaq
Cığır, piknik və dayanacaq yerlərini təmizləmək.

10% Əlavə tədbirlər:

Alət və avadanlıqlara sadə dövrü texniki xidmətlər göstərmək və dəyişiklik üçün ehtiyaclara dair məlumat vermək;
Yanğından mühafizə və yanğının söndürülməsi işlərində iştirak etmək;
Qəzalar və çirklənmələr baş verdikdən sonra təmizləmə və bərpa işlərində iştirak etmək;
Rəhbərliyin göstərişləri əsasında mal və materialları yükləmək, boşaltmaq və daşımaq;
Tullantılara və zibilliklərə sadə nəzarət işləri həyata keçirmək.

20% Hesabat:

Görülən işlərin nəticələrini qeydə almaq və rəhbərliyə məlumat vermək;
Fəaliyyət barədə hesabat vermək və nəticələri və müvafiq təkliflər rəhbərliyə təqdim etmək.

İş nümunəsi 1: Gübrələr, həşəratlara qarşı dərman və pestisidlər vermək.

Maksimum müddət: 30 dəqiqə.

İştirakçının görəcəyi işlər: İştirakçı 10 kvadrat metr meşə ərazisində yerləşən ağaclara gübrələr, həşəratlara qarşı dərmanlar və pestisidlər verəcəkdir.

İş nümunəsi 2: Yarpaq, tumurcuq və qabıq növlərini müəyyən etmək.

Maksimum müddət: 30 dəqiqə.

İştirakçının görəcəyi işlər: İştirakçı 30 yarpaq, tumurcuq və qabıq növlərini müəyyən etməli olacaqdır.

B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 20 dəqiqə.

Sualların sayı: 20.

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Təvsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan vəzifələr:

30% İşin planlaşdırılması və təşkili

25% Texniki xidmət prosesi;

25% Əlavə tədbirlər;

20% Hesabat.

Sual nümunələri:

1. İtilmək üçün təhlükəsizlik zonası harada yerləşməlidir?

A. Tayanın arxasında

- B. Aydın şəkildə müəyyən edilmiş sahədə
C. Platformanın yuxarı kürə hissəsində
D. İstənilən yerdə
2. Nə zaman tayanın üzərində kəsmə işlərinə icazə verilir?
A. Tikanlı çəkmə geyinəndə
B. Hər zaman
C. Heç zaman
D. Yerdən 1 metr məsafədə
3. Qoza olan ağaclar necə adlanır
A. enliyarpaqlı
B. yarpağı tökülən
C. iynəyarpaqlı ağac
D. bərk ağaclar
4. Emal prosesindən sonra bərk taxta-şalban material
A. etiketlenmiş olmalıdır
B. bağlanmış şəkildə olmalıdır
C. örtülmüş şəkildə olmalıdır
D. solğun rəngdə olmalıdır
5. Zəncirli mişarı təhlükəsiz şəkildə işə salmaq üçün mişar
A. yerdə olmalıdır
B. yük maşının arxa bortunda yerləşdirilməlidir
C. əldə olmamalıdır
D. kötüyün üzərində olmalıdır
6. Meşə ağaclarının daha böyük əraziyə tələbatı necə adlanır
A. sağ qalmaq
B. variasiya
C. müxtəliflik
D. rəqabət
7. Meşəçilikdə ümumi uzunluq vahidi aşağıdakılardan hansı qəbul olunmuşdur?
A. 33 fut (10 metr)
B. 66 fut (20 metr)
C. 100 fut (30 metr)
D. 120 fut (36.5 metr)
8. Hansı meşələr həmişəyaşıl və iynəyarpaqlı ağaclardan ibarətdir?
A. Arktik
B. Mülayim
C. Tropik və subtropik
D. Rütubətli

9. Hansı meşə sinfi yağışlı meşələrə aiddir?
- A. Arktik
 - B. Mülayim
 - C. Tropik
 - D. Rütubətli
10. Hansı meşələrdə yarpaqlarını tökən enliyarpaqlı və həmişəyaşıl iynəyarpaqlı ağaclar bitir?
- A. Arktik
 - B. Mülayim
 - C. Tropik
 - D. Rütubətli
11. Meşə orqanizmləri ilə ətraf mühit arasında əlaqənin öyrənən elm necə adlanır?
- A. Meşəçilik
 - B. Ətraf mühit elmi
 - C. Meşə biologiyası
 - D. Meşə ekologiyası
12. Hansı meşələrdə dipterokarp ağaclarına rast gəlinir?
- A. Arktik
 - B. Mülayim
 - C. Tropik
 - D. Rütubətli
13. Hansı termin bütün il boyu yarpaqları olan bitkilərə aiddir?
- A. bərkyarpaqlı
 - B. yarpaqlarını tökən
 - C. həmişəyaşıl
 - D. iynəyarpaqlı
14. Meşə örtüyünün ən yuxarı hissəsi necə adlanır?
- A. yarpaqlıq
 - B. sıra
 - C. tac
 - D. kanopiya
15. Hansı termini il ərzində yarpaqlarını tökən ağaclara aiddir?
- A. bərkyarpaqlı
 - B. yarpaqlarını dökən
 - C. həmişəyaşıl
 - D. iynəyarpaqlı
16. Bitkilərin yarpaq örtüyünün digər adı necədir?

- A. yarpaqlıq
- B. sıra
- C. tac
- D. kanopiya

17. Aşağıdakı ölkələrdən hansı mülayim meşələrə malikdir?

- A. Braziliya
- B. İndoneziya
- C. Madaqaskar
- D. Yaponiya

18. Aşağıdakı ölkələrdən hansı tropik meşələrə malikdir?

- A. Kanada
- B. Ukrayna
- C. Filippin
- D. Amerika Birləşmiş Ştatları

19. Şalban kəsən zaman hansı vəziyyətdə durmaq lazımdır?

- A. Maşınla üz-bə-üz
- B. Taya ilə üz-bə-üz
- C. İstirahət evi ilə üz-bə-üz
- D. Dartma istiqaməti ilə üz-bə-üz

20. Zəncirləri hansı iti bucaq altında qurmaq lazımdır?

- A. 20 - 25 dərəcə
- B. 25 - 30 dərəcə
- C. 30 - 35 dərəcə
- D. 35 - 40 dərəcə

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSISƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Ətraf mühit işçisi

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı ətraf mühit işçilərinin çalışdığı müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır. İşlə bağlı səriştənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim ətraf mühit işçisi peşəsi üzrə əsas səriştələrə malik olan, mövcud bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək, geniş profilə malik olmaq, yaxud işdə məhsuldarlığını artırmaq istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	9215 (İxtisasız fəhlə, meşəçilik)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9215 (Labourer, forestry)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	85
Hazırlanma tarixi:	Avqust, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Avqust, 2014-cü il

C.1. SƏRİŞTƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	<ul style="list-style-type: none">• Yerli bağçılıq və ətraf mühitin qorunmasının əsas prinsipləri• Park, meşə və mühafizə tələb edən digər ictimai yerlər haqqında məlumat• Yerli hava şəraiti• Axınların, cıyıqların, sıx meşəliklərin yerləşmə məkanına dair məlumatlılıq• Sahələrin becərilməsi və yenilənməsi üsulları və istifadə olunan qurğular• Yabanı təbiətin heyvanat aləminin qorunması• Xammala qənaət• Ekoloji təhlükəsizlik tədbirləri• Təhlükəsizlik qaydaları
Bacarıq:	<ul style="list-style-type: none">• Təlimatlara əsasən ictimai əraziləri yoxlanışdan keçirmək• Fəaliyyətləri dəqiq və intizamla həyata keçirmək• Sadə əl alətləri və maşınlardan istifadə etmək• Yanğın və digər təhlükələrin qarşısının alınmasında iştirak etmək• Çirklənməni minimuma endirmək

Yanaşma:	<ul style="list-style-type: none">• Təlimatlara əsasən fərdi intizam qaydalarına riayət etmək və təşəbbüskarlıq göstərmək• Göstərilən tapşırıqlara əsasən səmərəli işləmək• Keyfiyyət nümayiş etdirmək
Əlavə / ümumi səriştlər:	<ul style="list-style-type: none">• Təbiətin müdafiəsi və öyrənilməsində maraqlı olmaq• Traktor və qoşqulu nəqliyyat vasitələrini idarə etmək• Müvafiq elm sahələrində və biologiya sahəsində baza biliklər• Gələcəkdə elektron qurğuların istifadə olunmasında İT-dan istifadə bacarıqları, riyazi biliklər, həmçinin ünsiyyət bacarığı• Gələcəkdə ixtisaslaşmada geniş imkanlar açacaq yeni prosesləri, meylləri izləmək bacarığı

Peşə standartına uyğun olaraq, bu peşə üzrə təcrübi və nəzəri təlim keçən ətraf mühit işçisi yuxarıda göstərilən səriştləri qazanmaqla, aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı ¹

V.1. İşin planlaşdırılması və icrası:

- F.1.1. Gündəlik və dövri iş təlimatlarına əsasən işi planlaşdırmaq və həyata keçirmək;
- F.1.2. Xammalın və avadanlıqların satın alınması barədə rəhbərliyə təkliflər irəli sürmək;
- F.1.3. Toxum, bitki və gübrə kimi vasitələrin və avadanlıqların istifadəni planlaşdırmaq;
- F.1.4. Göstərişlərə əsasən pestisidlər hazırlamaq;
- F.1.5. Mövsümi işləri planlaşdırmaq.

V.2. Texniki nəzarət işləri:

- F.2.1. Əllə, əl alətləri və maşınlardan istifadə etməklə şitillər əkmək və ya köhnələrinin yerini dəyişmək;
- F.2.2. Əllə, əl alətləri və ya texniki maşınların köməyi ilə təyin edilmiş göstərişləri yerinə yetirmək;
- F.2.3. Qurğulara texniki nəzarət etmək və tələb olunan qaydada təchizat materiallarını ehtiyatda saxlamaq və ya daşımaq;
- F.2.4. Axın boyu sahələri təmizləmək, sahil və bəndlər qurmaq, irriqasiya (suvarma) sistemlərini işə salmaq;
- F.2.5. Sahə rəhbərinin göstərişi ilə divar və çəpərlər kimi torpağın möhkəmləndirilməsi metodlarının həyata keçirmək;
- F.2.6. Artıma nəzarət etmək və rəhbərliyi potensial məsələlər barədə məlumatlandırmaq;
- F.2.7. Daşqınlara, quraqlıq və şaxtaya qarşı hazırlıq tədbirləri həyata keçirmək;
- F.2.8. Yabani təbiəti müşahidə etmək və rəhbərliyə potensial sahələr təklif etmək;
- F.2.9. Cıgırları, piknik sahələrini və dayanacaq sahələrini təmizləmək və nəzarət etmək;
- F.2.10. Avadanlıqları və alətləri işə salmaq, onlara texniki nəzarət etmək və təmizləmək;
- F.2.11. İctimai keçid və ictimai xəbərdarlıq işarələri qoymaq.

¹ Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

V.3. Əlavə fəaliyyətlər:

- F.3.1. Qurğuların və alətlərin sadə dövrü yoxlanışını həyata keçirmək və zəruri dəyişiklikləri qeydə almaq;
- F.3.2. Yanğın əleyhinə, yanğınsöndürmə və digər təhlükələrin qarşısının alınması tədbirlərinin həyata keçirilməsində iştirak etmək;
- F.3.3. Təbiət hadisələri və çirklənmədən sonra təmizləmə və bərpa işlərində iştirak etmək;
- F.3.4. Rəhbərliyin tələblərinə əsasən materialları və avadanlıqları yükləmək, boşaltmaq və daşımaq;
- F.3.5. Tullantılı sahələrinin və zibilliklərin sadə təmizləmə işlərini həyata keçirmək;
- F.3.6. İctimai istifadəyə və nəzarətə yardım etmək.

V.4. Hesabat:

- F.4.1. Yabani təbiəti müşahidə etmək və rəhbərliyə hesabat vermək;
- F.4.2. Fəaliyyətləri qeydə almaq, rəhbərliyə yeniliklər təklif etmək və tövsiyələr vermək.

C.2. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.2.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri səriştlər aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Təvsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²	☒	
Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim		
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil		
Digər:		

Qeyri-formal və (və ya) informal təlim tələb olunan bilik, bacarıq və yanaşmanın genişləndirilməsinə şərait yarada bilər. Bəzən ətraf mühit işçiləri zəruri səriştləri yalnız qeyri-formal və (və ya) informal təlim vasitəsi ilə əldə edə bilər.

Qeyri-formal təlim

Qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində öyrənməkdir.

İnformal təlim

İnformal təlim ənənəvi olaraq, ailəyə məxsus olan yerlərdə yer alır, tələb olunan nəzəri və təcrübi bilikləri verir, lakin səriştlərin tanınması haqqında rəsmi sənədi təmin etmir.

C.2.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Orta təlim istiqaməti ilkin peşə təhsilinə və ya ümumi təhsilə əsaslanır.

Peşə istiqamətlərini dəyişmək istəyən namizədlərə praktiki bacarıqlarını yeni sahədə tətbiq etmək imkanı o halda verilə bilər ki, təhsildəki oxşarlıqlar qəbul edilsin. Ümumi təhsil və ya alternativ peşə təhsilindən əldə edilən ümumi səriştlər yeni peşələrdə qəbul edilə və optimal halda ümumi təhsili tamamilə əvəz edə bilər.

C.2.3. ƏVVƏLKİ TƏLİMİN TANINMASI

Gələcəkdə ətraf mühitlə bağlı iş sahəsində ən azı 2 il təcrübəsi olanlar səriştlərin yoxlanılması üçün imtahana müraciət edə və yalnız imtahanı keçdikdən sonra səriştlərin tanınması haqqında rəsmi sənəd əldə edə bilər.

² Orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.